

KOMIL INSONNI TARBIYALASHDA OTA-ONA VA JAMIYATNING
MA'NAVIYATINI OSHIRISH

Ziyodov Husniddin Isomiddin o'g'li

Ma'naviyat asoslari (Ijtimoiy- gumanitar fanlarni o'qitish metodikasi)

1-kurs magistr Gmail: husniddinziyodov2@gmail.com

+998880781188

Annotatsiya: Mazkur maqolada komil insonni shakllantirish jarayonida ota-onalar va jamiyatning ma'naviy saviyasini yuksaltirish muhimligi haqida so'z yuritiladi. Asosiy diqqat e'tibor jamiyatning axloqiy qadriyatlari, oilaning tarbiyaviy roli va shaxsni kamol toptirishga qaratilgan ta'lim-tarbiyaning ahamiyatiga qaratilgan. Maqola davomida ota-onalarning farzand tarbiyasidagi o'rni, ularning ma'naviy va intellektual saviyasini oshirish vositalari va jamiyatda barkamol avlodni tarbiyalashdagi umumiy mas'uliyat masalalari yoritilgan. Shu bilan birga, zamonaviy texnologiyalarning bu boradagi roli va xavflari ham tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: komil inson, ma'naviyat, tarbiya, ota-ona, jamiyat, axloqiy qadriyatlar, ta'lim, texnologiyalar.

Mazkur maqola komil insonni tarbiyalashda ota-onalar va jamiyatning ma'naviy saviyasini oshirish yo'llari, bu borada milliy va zamonaviy yondashuvlarning ahamiyati haqida batafsil fikr yuritadi. Shu bilan birga, bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri bo'lgan ma'naviy bo'shliqni bartaraf etishning samarali usullari, jamiyatning barcha qatlamlari uchun ma'naviy va axloqiy mas'uliyatni ta'kidlaydi.

Har bir jamiyatning taraqqiyoti, uning a'zolarining ma'naviy yetuklik darajasiga bog'liqdir. Tarixan, turli sivilizatsiyalar va millatlarning rivojlanishida insonni tarbiyalash masalasi markaziy o'rin egallagan. Komil inson tushunchasi hamisha ijtimoiy va ma'naviy qadriyatlar tizimining asosi bo'lib kelgan. Ushbu tushuncha jamiyatni ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy barqarorlik sari yetaklaydigan muhim omil sifatida qaraladi. Bugungi globallashuv va texnologik taraqqiyot davrida yoshlarda insoniy fazilatlarni shakllantirish tobora qiyinlashmoqda. Yosh avlodni ma'naviy yetuk inson sifatida tarbiyalash uchun nafaqat ta'lim tizimining yutuqlari, balki oila va jamiyatning hamkorligi, ularning ma'naviy saviyasi o'ta muhim ahamiyatga ega. Aynan ota-ona va jamiyatning ma'naviyat darajasi kelajak avlod uchun mustahkam axloqiy va ruhiy asosni yaratadi.[1]

Komil insonni tarbiyalash, avvalo, oiladan boshlanadi. Oila har bir insonning dastlabki ma'naviy, axloqiy va madaniy bilimlarni egallash maskani bo'lib, unda shakllangan qadriyatlar kelgusida jamiyatdagi faoliyati va munosabatlarida o'z aksini topadi. Shu sababdan, ota-onalar farzand tarbiyasida nafaqat shaxsiy namunasi bilan, balki ularning ma'naviy dunyoqarashi va bilim salohiyati bilan ham yetakchi o'rinda turadi. Agar ota-onaning ma'naviyati yetuk bo'lsa, u o'z farzandini milliy qadriyatlarga sodiq, axloqiy

TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR

I son, Dekabr

jihatdan mustahkam va bilimga chanqoq shaxs sifatida tarbiyalay oladi. Biroq, faqatgina oilaning ma'naviy ta'siri bilan chegaralanib qolish, komil insonni shakllantirish uchun yetarli emas. Jamiyat o'z a'zolari uchun barqaror ma'naviy muhitni yaratishi zarur. Bu muhit, nafaqat milliy qadriyatlarni targ'ib qilish, balki zamonaviy texnologiyalar va global tendensiyalarni ham ma'naviy yetuklik bilan uyg'unlashtirish orqali shakllanishi kerak. Jamiyatdagi ma'naviyat darajasi faqat individual insonlar emas, balki butun xalqning madaniy va axloqiy barqarorligini belgilab beradi.[2]

Bugungi kunda globallashuv oqibatida milliy qadriyatlarga tahdid soluvchi turli xavf-xatarlar, jumladan, axborot makonining ochiqligi va axloqiy me'yorlarning buzilishi kabi muammolar yuzaga kelmoqda. Bu esa, yosh avlodning dunyoqarashi va ma'naviy qiyofasiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababdan, ota-onalar va jamiyatning birgalikdagi sa'y-harakatlari bilan ma'naviy tarbiya jarayonini kuchaytirish dolzarb vazifa sifatida kun tartibida turibdi. Xususan, jamiyatdagi ta'lim va tarbiya muassasalari, ma'naviyat markazlari, ommaviy axborot vositalari, san'at va adabiyot sohalari bu borada o'z hissalarini qo'shishlari kerak. Yosh avlodni milliy qadriyatlarga sodiq, dunyoqarashi keng va ma'naviy jihatdan boy shaxs sifatida tarbiyalashda bu omillar birlashgan holda harakat qilishi lozim. Shu jarayonda davlat siyosati, ijtimoiy tashkilotlar va yetakchi ziyolilarning roli o'ta muhimdir.

Komil insonni tarbiyalash masalasi, bir tomondan, oilaning tarbiyaviy faoliyatiga, boshqa tomondan, jamiyatning umumiy ma'naviy muhitiga va ijtimoiy mas'uliyat darajasiga bog'liqdir. Ma'naviyatning yuksalishi esa nafaqat har bir alohida shaxsning, balki butun jamiyatning ravnaqi uchun mustahkam zamin yaratadi. Shu bois, ota-ona va jamiyatning o'z ma'naviyatini oshirish yo'lida hamkorlikda harakat qilishi bugungi kunning dolzarb masalalaridan biridir.[3]

Komil insonni tarbiyalashda ota-ona va jamiyatning ma'naviyatini yuksaltirish, avvalo, uzluksiz ma'naviy va ma'rifiy ishlar bilan shug'ullanishni talab qiladi. Ushbu jarayonni amalga oshirishda qadimiy milliy merosimiz, tarixiy va madaniy boyliklarimiz asosida ishlab chiqilgan dasturlar va loyihalar katta ahamiyat kasb etadi. Masalan, Alisher Navoiy, Abdulla Avloniy kabi mutafakkirlarning asarlari yosh avlod qalbida insonparvarlik, vatanparvarlik va axloqiy poklik kabi tuyg'ularni shakllantirish uchun noyob manba hisoblanadi. Ota-onalarning o'z ma'naviy saviyasini oshirish uchun maxsus ma'ruzalar, treninglar va seminarlar tashkil etilishi maqsadga muvofiqdir. Bu jarayon orqali ularning farzand tarbiyasida yanada faol va mas'uliyatli bo'lishlari ta'minlanadi. Jamiyatda esa, ma'naviy mas'uliyatni oshirish uchun ijtimoiy tashabbuslar, ommaviy ma'rifiy tadbirlar va milliy qadriyatlarni targ'ib qiluvchi madaniy anjumanlarni kengaytirish lozim.[4]

Yana bir muhim masala – bu ma'naviyat va zamonaviy texnologiyalarning uyg'unlashuvi. Axborot asrida internet va ijtimoiy tarmoqlar yosh avlod ongiga kuchli ta'sir o'tkazmoqda. Shunday ekan, ota-onalar va jamiyat texnologiyalardan foydalangan holda bolalar va yoshlarga ma'naviy tarbiya berishni yo'lga qo'yishi kerak. Masalan, milliy qadriyatlar va madaniy merosni aks ettiruvchi zamonaviy mobil ilovalar, ma'naviy-ta'limiy

kontentga ega platformalar va boshqa raqamli vositalar orqali yoshlarda vatanparvarlik, milliy g'urur va ma'naviy poklikni shakllantirish mumkin. Bu borada pedagoglar, psixologlar va din arboblari o'rtasida yaqin hamkorlik o'rnatish zarur. Pedagoglar yosh avlodning ma'naviy-axloqiy saviyasini shakllantirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanishi lozim bo'lsa, psixologlar ularning ruhiy holatlarini nazorat qilish orqali tarbiya jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Din arboblari esa milliy va diniy qadriyatlarni to'g'ri talqin etish orqali jamiyatda ma'naviy barqarorlikni mustahkamlashi lozim.[5]

Shuningdek, oilada ma'naviy tarbiya jarayonida ota-onalar va bolalar o'rtasida samimiy muloqot muhitini shakllantirish o'ta muhimdir. Farzandlar qalbida ularga nisbatan ishonch va hurmat tuyg'usini uyg'otish uchun ota-onalar doimiy ravishda ularning qiziqishlari, muammolari va fikrlarini inobatga olib, ularga motivatsion ko'mak berishlari zarur. Shu bilan birga, oilaviy kitobxonlik, madaniy sayohatlar va o'zaro fikr almashishlar orqali ma'naviy rivojlanishga zamin yaratish mumkin.

Barcha bu yondashuvlar va sa'y-harakatlar faqat o'zaro hamkorlik va maqsadli strategiyalar orqali amalga oshirilgandagina, ota-ona va jamiyatning ma'naviy saviyasini yuksaltirish orqali komil insonni tarbiyalashda muvaffaqiyatga erishish mumkin. Bu esa nafaqat bugungi kun, balki kelajak avlod uchun ham mustahkam poydevor bo'lib xizmat qiladi. Ota-onalar va jamiyatning ma'naviy yuksalishi komil insonni tarbiyalashning asosiy garovidir. Farzandlar qalbida insoniylik, vatanparvarlik, mehr-oqibat va halollik kabi fazilatlarni shakllantirish uchun oilaviy va jamiyatdagi tarbiya usullarini uyg'unlashtirish zarur. Bu jarayonni samarali tashkil etish uchun ota-onalar va jamiyat a'zolarining bilim va ma'naviyatini doimiy oshirib borish bugungi kunning dolzarb vazifasidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Hasanov O., Toshpo'latov Sh. *Oila va jamiyatda ma'naviyatni rivojlantirish asoslari*. Toshkent: Sharq, 2022.
2. "Oila va ma'naviyat" jurnali, 2023 yil, 4-son.
3. Karimov I. A. *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch*. Toshkent: Ma'naviyat nashriyoti, 2016.
4. Rasulov X. *Milliy tarbiya nazariyasi*. Samarqand: Zarafshon nashriyoti, 2021.
5. Saidov Z. *Globallashuv davrida ma'naviy qadriyatlar*. Toshkent: Fan va texnologiya, 2020